

May 2017 subject reports

Modern Greek A: Literature

Overall grade boundaries

Higher level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 16	17 - 31	32 - 44	45 - 57	58 - 69	70 - 83	84 - 100

Standard level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 19	20 - 36	37 - 46	47 - 59	60 - 72	73 - 84	85 - 100

Higher level internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 10	11 - 13	14 - 17	18 - 21	22 - 25	26 - 30

Το θεματικό εύρος και η καταλληλότητα των εργασιών που υποβλήθηκαν

Οι προφορικές εργασίες που υποβλήθηκαν προς αξιολόγηση ήταν τις περισσότερες φορές κατάλληλες ως προς τη δυσκολία που παρουσίαζαν και την έκτασή τους. Υπήρχαν, ωστόσο, περιπτώσεις όπου το ποίημα που επελέγη ήταν μεγαλύτερο σε έκταση από όσο έπρεπε. Όπως αναφέρεται ρητά στον οδηγό του IB, η έκταση του ποιήματος θα πρέπει να είναι μεταξύ 20-30 στίχων. Έτσι, για παράδειγμα, ένα ποίημα που φτάνει τους 37 στίχους δεν αποτελεί κατάλληλη επιλογή καθώς υπονομεύει με την έκτασή του την απόδοση του υποψηφίου.

Οι ερωτήσεις καθοδήγησης (guiding questions) ήταν στο σύνολό τους κατάλληλες ως προς τη φύση τους και τη διατύπωσή τους. Αν και υπάρχει η επιλογή για υποβολή μίας ή δύο καθοδηγητικών ερωτήσεων, θα ήταν καλό να δίνονται δύο ερωτήσεις από τις οποίες η μία να εστιάζει σε ζητούμενα ως προς τις λογοτεχνικές τεχνικές και η άλλη να στοχεύει στην ανάδειξη της κατανόησης του περιεχομένου (όπως συστήνεται στο Language A: literature teacher support material: General guidance). Σε γενικές γραμμές φάνηκε ότι οι περισσότεροι σύντομες και σαφείς ερωτήσεις (σε αντίθεση με τις πιο γενικές και εκτενείς διατυπώσεις) είναι πιο βοηθητικές.

Οι ερωτήσεις που θα πρέπει να ακολουθούν την ολοκλήρωση της παρουσίασης (oral presentation) στη διάρκεια των δύο (2) λεπτών (subsequent questions) δεν θα πρέπει να είναι πολύ γενικές αλλά να εστιάζουν στο ποίημα και να δίνουν τη δυνατότητα στον υποψήφιο να καλύψει πτυχές τις οποίες παρέλειψε ή χειρίστηκε με τρόπο ανεπαρκή ή μη αποτελεσματικό κατά τον σχολιασμό του. Επίσης οι ερωτήσεις αυτές δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά εξειδικευμένες, αλλά να δίνουν στον υποψήφιο ένα πλαίσιο ελευθερίας (π.χ. μια ερώτηση γενικά για την ειρωνεία είναι προτιμότερη από αντίστοιχη ερώτηση για την ειρωνεία σε έναν συγκεκριμένο στίχο). Τέλος, οι ερωτήσεις αυτές θα είναι πιο χρήσιμες αν δεν οδηγούν τον υποψήφιο να επαναλάβει ιδέες τις οποίες έχει ήδη αναφέρει.

Η ποιότητα της ηχογράφησης στα αρχεία που υπεβλήθησαν ήταν τις περισσότερες φορές καλή έως πολύ καλή. Ωστόσο, υπήρχαν περιπτώσεις κατά τις οποίες διάφοροι ήχοι παρεμβάλλονταν στην ηχογράφηση (φωνές, κουδούνια, κόνρες, τρίξιμο, παρεμβολές κινητών, κ.ά.) δυσχεραίνοντας την ακρόαση. Σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει η πιθανότητα οι παρεμβολές να λειτουργούν ως παράγοντας που επηρεάζει τους υποψηφίους και αποσπά την προσοχή τους.

Τέλος, είναι σημαντικό ο σχολιασμός των ποιημάτων και η επακόλουθη συζήτηση, δηλαδή η προφορική εξέταση στο σύνολό της, να διεξάγονται και να υποβάλλονται υπό καθεστώς ανωνυμίας, όπως απαιτεί το IB. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια προκειμένου να μην αναφέρονται τα ονόματα των υποψηφίων ή/και οι αριθμοί υποψηφίων σε οποιοδήποτε τμήμα της ηχογράφησης.

Επιπρόσθετα, οι διδάσκοντες-εξεταστές ενθαρρύνονται να υποβάλλουν λεπτομερή σχόλια στον προκαθορισμένο χώρο του ηλεκτρονικού συστήματος υποβολής του IBO (IBIS) καθώς είναι ιδιαίτερα βοηθητικά κατά τη διαδικασία του moderation. Επίσης, τα σχόλια των διδασκόντων που συνοδεύουν τη βαθμολογία τους θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την αντίστοιχη περιγραφή των κριτηρίων. Έτσι, για παράδειγμα, το 4 δεν μπορεί να περιγράφεται

ως «καλό» ή «αρκετά καλό » καθώς το 4 στον οδηγό αντιστοιχεί σε «πολύ καλή γνώση και κατανόηση».

Οι επιδόσεις των υποψηφίων ως προς το κάθε κριτήριο χωριστά

Κριτήριο A: Knowledge and understanding of the poem

Οι υποψήφιοι επέδειξαν γενικά επαρκή έως και πολύ καλή κατανόηση των ποιημάτων προς ανάλυση. Κάποιες φορές θα έπρεπε να έχει επιχειρηθεί περαιτέρω συζήτηση των επιχειρημάτων και των ιδεών των υποψηφίων, με επιμονή και εμβάθυνση κατά την ανάλυση.

Χρειάζεται μια λεπτομερής και διεισδυτική ανάλυση του κειμένου, ένα «close reading», όχι αναδίγηση, συνόψεις, περιγραφική απόδοση στροφών ή ομάδας στίχων, γενική επισκόπηση στροφών, καθώς αυτές οι μέθοδοι δεν πληρούν το παραπάνω κριτήριο. Επίσης, δεν βοηθά η ανάγνωση όλου ή εκτενών μερών του ποιήματος από τον υποψήφιο: υπονομεύει την ποιότητα της ανάλυσης αλλά και ζημιώνει τον χρόνο που έχει στη διάθεσή του.

Πληροφορίες που αφορούν το υπόβαθρο του κειμένου (ιστορικό ή άλλου είδους) (α) χρειάζονται μόνο στο βαθμό που φωτίζουν και προωθούν την ερμηνεία του κειμένου και, (β) επομένως, θα πρέπει να καταδεικνύεται η σύνδεση των κειμενικών δεδομένων με τις πληροφορίες αυτές. Τέτοιου είδους πληροφορίες δεν θα πρέπει να παρουσιάζονται με τη μορφή εκτενών εισαγωγών. Γενικά η εισαγωγή στην ανάλυση του ποιήματος θα πρέπει να αφορά το υπό συζήτηση ποίημα και να διαρκεί ένα εύλογο χρονικό διάστημα ώστε να μην ζημιώνει τη λεπτομέρεια της ανάλυσης που θα ακολουθήσει. Στην εισαγωγή οι υποψήφιοι θα μπορούσαν να προσδιορίσουν την «ταυτότητα» του ποιήματος, το βασικό του θέμα, την κατηγορία στην οποία ανήκει, τη σχέση του με το ευρύτερο έργο/βιβλίο από το οποίο μπορεί να προέρχεται. Στην περίπτωση που π.χ. στην εισαγωγή ένα ποίημα του Καβάφη χαρακτηριστεί ως «ιστορικοφανές» ή «ερωτικό» ή «ποιητικής», αυτό χρειάζεται κατά τη διάρκεια της ανάλυσης να αποδειχθεί. Κατά συνέπεια η όποια εισαγωγή θα πρέπει να συνδέεται οργανικά με την ανάλυση που θα ακολουθήσει και να προετοιμάζει το έδαφος για αυτήν.

Η αναφορά σε συγκεκριμένους μελετητές το έργο των οποίων έχει αξιοποιηθεί κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και η αυτολεξεί αναφορά (ακόμα και επανάληψη) των σχολίων/απόψεών τους αναφορικά με το προς εξέταση ποίημα δεν είναι απαραίτητη κατά τον σχολιασμό. Ίσως, αντίθετα, να αποτελεί ένδειξη ότι ο υποψήφιος δεν έχει αφομοιώσει επαρκώς την ερμηνεία που η άποψη εκφράζει με αποτέλεσμα να αδυνατεί να την αποδώσει με δικά του λόγια.

Κριτήριο B: Appreciation of the writer's choices

Περιορισμένη έως και ικανοποιητική η προσοχή που έδειξαν οι υποψήφιοι στον τρόπο με τον οποίο οι επιλογές των ποιητών διαμορφώνουν το νόημα των ποιημάτων και επιδρούν στον αναγνώστη. Στο επίκεντρο αυτού του κριτηρίου βρίσκεται η άρρηκτη σχέση μεταξύ της μορφής, της γλώσσας και των άλλων τεχνικών επιλογών από τη μια πλευρά, με το περιεχόμενο, τις ιδέες και τα θέματα του κειμένου από την άλλη. Όπως επιδιώκεται και στα άλλα μέρη (components) του μαθήματος (paper 1 και 2, written assignment), στόχος είναι ο υποψήφιος να δείξει ότι αντιλαμβάνεται πώς οι τεχνικές λειτουργούν, πώς συμβάλλουν στην παραγωγή και

διαμόρφωση του νοήματος. Ακόμα και η παρουσίαση της μορφής του ποιήματος (η οργάνωσή του σε στροφές, η παρουσία ή όχι ομοιοκαταληξίας, το μέτρο κτλ) ή οι γλωσσικές επιλογές του ποιητή θα πρέπει όχι απλώς να αναφέρονται ή να απαριθμούνται αλλά να συζητούνται σε σχέση με το θέμα και το περιεχόμενο του ποιήματος. Η συζήτηση ως προς τα προαναφερθέντα σημεία είναι δυνατόν να προσφέρει σαφώς περισσότερες από μία αναγνώσεις του εκάστοτε υπό συζήτηση χαρακτηριστικού.

Κριτήριο C: Organization and presentation of the commentary

Οι παρουσιάσεις των υποψηφίων ήταν επαρκώς, καλά έως και πολύ καλά οργανωμένες. Κάποιες φορές, ωστόσο, δεν προέκυπτε με επάρκεια και αποτελεσματικότητα η κατανόηση της ιδιαίτερης σημασίας των λεπτομερειών του ποιήματος. Συχνά, δεν συνδέονταν με σαφήνεια μεταξύ τους οι ιδέες που διατυπώνονταν από τους υποψηφίους και δεν ήταν σαφές πώς ο κάθε ισχυρισμός θα μπορούσε να συνδεθεί με ένα κύριο ερμηνευτικό επιχείρημα.

Πιο συγκεκριμένα, οι επιμέρους παρατηρήσεις του υποψηφίου για μια λέξη/φράση/ομάδα στίχων θα πρέπει να μην μένουν μετέωρες, αλλά να συνδέονται με το συνολικό ερμηνευτικό επιχείρημα του υποψηφίου και να το προωθούν. Θα πρέπει να γίνει σαφές στους υποψηφίους ότι η γραμμική ανάλυση (η οποία φαίνεται ότι προτιμάται από τους υποψηφίους ως τρόπος οργάνωσης των σχολιασμών τους) δεν σημαίνει μια σειρά από ασύνδετες μεταξύ τους σκέψεις. Οι υποψήφιοι θα πρέπει να κατανοήσουν ότι το νόημα του κειμένου δεν παράγεται από τη χρονική διαδοχή σκέψεων (συνήθως οι υποψήφιοι χρησιμοποιούν συνδετικές λέξεις που δείχνουν χρονική σχέση, π.χ. επίσης, έπειτα, επιπροσθέτως, με αναφορά του αριθμού του στίχου) αλλά από ένα βαθύτερο πλέγμα σχέσεων μεταξύ των μεμονωμένων τους παρατηρήσεων (π.χ. αιτίου-αποτελέσματος, εναντίωσης, αντίφασης).

Κριτήριο D: Knowledge and understanding of the work used in the discussion

Οι υποψήφιοι, παρόλο που σε γενικές γραμμές επέδειξαν επαρκή έως πολύ καλή γνώση και κατανόηση των έργων που συζητήθηκαν, συχνά δεν εξηγούσαν επαρκώς τις υπονοούμενες πτυχές του έργου. Επιπλέον, θα έπρεπε να εξεταστούν λεπτομερέστερα και να αναλυθούν οι σκέψεις και τα συναισθήματα που εκφράζουν οι συγγραφείς. Οι ισχυρισμοί των υποψηφίων αναφορικά με τα κείμενα θα πρέπει να αποδεικνύονται με αναφορές στα κείμενα αυτά.

Κριτήριο E: Response to the discussion questions

Οι υποψήφιοι συχνά δεν επιχειρούσαν εκτεταμένη εξέταση των πτυχών που έθιγαν οι ερωτήσεις των εξεταστών. Οι απαντήσεις των υποψηφίων στις ερωτήσεις πρέπει να μην είναι μονοδιάστατες, να επιχειρείται εμβάθυνση και να υποδεικνύουν σαφή επεξεργασία των επιμέρους νοημάτων. Επίσης, οι απαντήσεις δεν πρέπει να είναι κυρίως περιγραφικές ή να κινούνται επιφανειακά.

Το δεύτερο αυτό μέρος της προφορικής εξέτασης (κριτήρια D και E) θα πρέπει να έχει πράγματι τη μορφή συζήτησης, δηλαδή αλληλεπίδρασης μεταξύ του υποψηφίου και του καθηγητή-εξεταστή. Αυτό σημαίνει ότι (α) δεν θα πρέπει να έχει τη μορφή παρουσίασης με αφορμή μία και μοναδική ερώτηση από τον εξεταστή ούτε (β) να αποκτά τη μορφή «συνέντευξης» με μια σειρά από προκαθορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες υπονομεύουν τη φυσικότητα της ανταλλαγής απόψεων αναφορικά με τα εξεταζόμενα έργα και (γ) η συζήτηση θα πρέπει να έχει λογοτεχνικό

χαρακτήρα, όπως απαιτείται και στα άλλα μέρη (components) του μαθήματος, δηλαδή να μην λαμβάνει τον χαρακτήρα της αναδιήγησης αλλά να συνδυάζει τη διεισδυτική ανάλυση των θεμάτων του υπό συζήτηση έργου με τις τεχνικές μέσω των οποίων τα θέματα αυτά αναδεικνύονται. Ο λογοτεχνικός χαρακτήρας της συζήτησης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τον εξεταστή όταν διατυπώνει τις ερωτήσεις του. Αναφορικά με τη φύση των ερωτήσεων που θέτουν οι εξεταστές, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή καθώς η απόδοση του υποψηφίου στο δεύτερο αυτό μέρος της προφορικής εξέτασης εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από το είδος των ερωτήσεων που υποβάλλονται. Είναι, επομένως, σημαντικό οι εξεταστές να επεξεργάζονται τις ερωτήσεις τους με τη βοήθεια του οδηγού και του υπόλοιπου υποστηρικτικού υλικού που παρέχεται από το IB, και σε αυτού του είδους τις ερωτήσεις να στηρίζουν τη διδασκαλία τους. Χρειάζεται να καταβληθεί προσπάθεια ώστε οι απαντήσεις των υποψηφίων να είναι ουσιαστικές και στοχευμένες, να είναι κατάλληλες ως προς την έκταση ώστε να μην καταλήγουν να παίρνουν τη μορφή «μίνι» παρουσιάσεων. Κατά συνέπεια, και οι ερωτήσεις του εξεταστή θα πρέπει να είναι στοχευμένες, όχι γενικές και ασαφείς, ώστε η συζήτηση να αποκτά βάθος και να καλύπτει ένα αξιολογικό εύρος θεματικών και τεχνικών πτυχών των λογοτεχνικών κειμένων που συζητούνται.

Κριτήριο F: Language

Η έμφαση σε αυτό το κριτήριο δίνεται στη χρήση της γλώσσας, η οποία θα πρέπει να είναι σαφής, ορθή και ακριβής, αλλά και στην ευαισθησία του υποψηφίου σε ζητήματα όπως το λεξιλόγιο, ο τόνος, η σύνταξη και οι ιδιωματικές φράσεις. Περιστασιακά σφάλματα ή περιορισμένα στοιχεία προφορικότητας δεν αποκλείουν από μόνα τους έναν υποψήφιο από το να λάβει υψηλό βαθμό. Επιπλέον, στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται λογοτεχνική ορολογία, πρέπει να χρησιμοποιείται σωστά. Τέλος, η προφορά και η άρθρωση δεν είναι παράγοντες που επηρεάζουν τους βαθμούς που απονέμονται στο κριτήριο αυτό.

Συχνά εντοπίζεται μια αισθητή διαφορά ανάμεσα στο επίπεδο γλώσσας του υποψηφίου κατά την παρουσίαση του ποιήματος και κατά τη συζήτηση: στην πρώτη περίπτωση το επίπεδο της γλώσσας ήταν υψηλότερο ενώ κατά τη συζήτηση παρατηρήθηκε αρκετές φορές μια μείωση της ποιότητας της γλώσσας.

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Για κάθε κριτήριο ξεχωριστά, βλ παραπάνω την ενότητα που αφορά τις επιδόσεις των υποψηφίων ανά κριτήριο.

Είναι σημαντικό κατά τη διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων να λαμβάνονται συστηματικά υπόψη οι επιμέρους παράμετροι ανά κριτήριο αξιολόγησης όπως περιγράφονται στον οδηγό του μαθήματος, στα subject reports και στο Language A: literature teacher support material, General Guidance καθώς και τα σχόλια (feedback) που δίνονται από τον moderator για κάθε σχολείο.

Επίσης, είναι εξαιρετικά σημαντικό οι καθηγητές-εξεταστές από το ίδιο σχολείο, πριν την κατάθεση των βαθμολογιών τους, να αφιερώνουν χρόνο σε μια εσωτερική διαδικασία standardization του προς υποβολή υλικού.

Όσο μπορούν οι διδάσκοντες είναι καλό να ενθαρρύνουν και να καλλιεργούν την προσωπική εμπλοκή των υποψηφίων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας ώστε να υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες το χαρακτηριστικό αυτό να εμφανιστεί και κατά τη διάρκεια της εξέτασης. Όσο είναι εφικτό, είναι καλό να παροτρύνεται ο υποψήφιος να αναπτύσσει έναν ενθουσιασμό για τα κείμενα και να ενθαρρύνεται η προσωπική πρωτοβουλία ώστε να αποφεύγεται η αίσθηση ότι ο υποψήφιος διεκπεραιώνει μια εργασία, χωρίς να έχει αφομοιώσει επαρκώς το προς εξέταση υλικό.

Τόσο κατά το πρώτο μέρος της προφορικής εξέτασης όσο και στη διάρκεια της δεκάλεπτης συζήτησης που ακολουθεί και αποτελεί το δεύτερο μέρος της εξέτασης, χρειάζεται προσοχή από την πλευρά των καθηγητών-εξεταστών ώστε να υιοθετούν μια στάση υποστηρικτική και, όσο μπορούν, να αποφεύγουν να γίνονται παρεμβατικοί ή επικριτικοί.

Οι εξεταστές θα πρέπει να μην υπερβαίνουν τον καθορισμένο για κάθε μέρος της εξέτασης χρόνο. Μετά το δέκατο λεπτό του προφορικού σχολιασμού και μετά το εικοστό της συζήτησης, θα πρέπει να δίνεται η ευκαιρία στους υποψηφίους να ολοκληρώνουν την πρότασή τους. Δεν θα πρέπει, ωστόσο, να παρατείνεται η εξέταση με πρόσθετες ερωτήσεις μετά το πέρας του χρονικού ορίου κάθε μέρους της εξέτασης.

Standard level internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 8	9 - 12	13 - 16	17 - 19	20 - 23	24 - 30

Το θεματικό εύρος και η καταλληλότητα των εργασιών που υποβλήθηκαν

Κι φέτος επικράτησε η ανάλυση ποιημάτων του Καβάφη. Οι υποψήφιοι φάνηκαν εξοικειωμένοι με τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της καθαφικής ποίησης. Σε μεγάλο βαθμό, οι αναλύσεις ήταν επιτυχείς παρότι υπήρχαν κάποιοι όροι και ερμηνείες που αποδίδονταν μάλλον μηχανικά και επιφανειακά, χωρίς να έχουν αφομοιωθεί. Επίσης, στους πιο αδύναμους σχολιασμούς εμφανίστηκε μία εν πολλοίς περιορισμένη κατανόηση των ποιημάτων, που δεν προχωρούσε στην επίγνωση καθοριστικών πλευρών της καθαφικής ποίησης, όπως π.χ. της αντίληψης για το ελληνικό όπως το εννοεί ο Καβάφης: όχι ως ενοποιητικό και εθνοκεντρικό, αλλά ως υβριδικό και πολιτιστικό. Επιπλέον, ο λόγος περί αξιοπρέπειας και ειρωνείας, που έχουν

απροβλημάτιστα υιοθετηθεί ως τα βασικά χαρακτηριστικά της καβαφικής ποιητικής, χρησιμοποιήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις μηχανικά χωρίς εμβάθυνση και κατανόηση. Η αναζήτηση ηθικού διδάγματος, όταν αναλαμβάνονταν, ακουγόταν ελλιπώς λειτουργική και μάλλον πεπταλαιωμένη, όταν δεν άρμοζε με την καβαφική ποιητική.

Οι *Σάτιρες* του Καρυωτάκη σχολιάστηκαν με πολλή επιτυχία και εμβάθυνση. *Ο δρόμος περνά από μέσα και Η αυλή των θαυμάτων* του Ιάκωβου Καμπανέλλη, λόγω άλλωστε της ποιότητάς τους και των ισχυρών αναγνώσεων που ενέπνευσαν, έδωσαν επιτυχείς σχολιασμούς με επαρκείς αναφορές στις τεχνικές του θεάτρου που χρησιμοποιήθηκαν. *Το τέλος της μικρής μας πόλης* του Δημήτρη Χατζή και η *Φόνισσα* του Παπαδιαμάντη επίσης αναλύθηκαν γενικά με επιτυχία, παρότι σε αδύναμους σχολιασμούς περιγραφικά και διεκπεραιωτικά.

Το Μυσικό της Κοντέσσας Βαλέραινας του Γρηγόριου Ξενόπουλου επίσης έλαβε καλές αναγνώσεις.

Οι επιδόσεις των υποψήφιων ως προς το κάθε κριτήριο χωριστά

Σημασία αποκτά εδώ η έμφαση στην ερμηνεία μέσω των τεχνικών χαρακτηριστικών του κειμένου. Ο υποψήφιος δεν καλείται απλώς να περιγράψει τις συγγραφικές επιλογές ως προς τη μορφή, αλλά και να δει πώς συμβάλλουν στην ερμηνεία. Τα πιο αδύναμα γραπτά απέδιδαν κυρίως τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του κειμένου, χωρίς να σχολιάσουν την λειτουργία τους. Σε κάποιες περιπτώσεις εντοπίστηκε ο περιορισμός στις απαντήσεις των ερωτήσεων και ορισμένες τάσεις υπερερμηνείας και παρεξηγήσεων, χωρίς μεγάλη συναίσθηση του ερευνητικού βάθους.

Η πολύ καλή γνώση του κειμένου οδηγούσε σε οργανωμένο και συστηματικό σχολιασμό, με εκτίμηση των τεχνικών του και των νοηματικών του επιπέδων και σύνδεση του μέρους με το όλο. Επίσης, η εξοικείωση με τις ειδολογικές συμβάσεις ήταν στα πλαίσια αυτά ιδιαίτερα χρήσιμη.

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Ελάχιστοι καθηγητές έδωσαν σχόλια. Καλό θα ήταν να κάνουν τον κόπο αυτό, εφόσον έτσι είναι ευκολότερο να δικαιολογηθεί και θα ενισχυθεί η βαθμολογία τους. Χρειάζεται προσοχή με τις ερωτήσεις καθοδήγησης. Δεν πρέπει να είναι πολλές. Επίσης, να προσεχτεί η επιμέλειά τους. Κάποιες είχαν προβλήματα κατανόησης. Ενθαρρύνουμε, εξάλλου, τους καθηγητές στις δίλεπτες προφορικές ερωτήσεις που ακολουθούν την ανάλυση να μην είναι ούτε γενικόλογοι ούτε σχολαστικοί, αλλά, έχοντας παρακολουθήσει προσεκτικά τον σχολιασμό του κάθε μαθητή, να τον/την βοηθούν να συμπληρώσει τα ενδεχόμενα κενά του. Επίσης να παρακολουθούν προσεκτικά τις αναλύσεις των μαθητών, για να αποφεύγουν με τις ερωτήσεις τους επανάληψη των ήδη ειπωμένων. Ο καθηγητής/καθηγήτρια ιδανικό θα ήταν να ακούγεται στις ερωτήσεις του/της το ίδιο καλά με τον μαθητή, συνεπώς παρακαλούμε να μιλά κοντά στο μικρόφωνο. Επίσης οι καθηγητές παρακαλούνται να επικαιροποιήσουν την βιβλιογραφία τους ως προς την

ερμηνεία των κειμένων. Η φιλολογία είναι ζωντανή επιστήμη και ανανεώνεται διαρκώς. Οι αναγνώσεις, λοιπόν, επεκτείνονται και ανανεώνονται.

Higher level written assignment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 20	21 - 25

Standard level written assignment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 20	21 - 25

Το θεματικό εύρος και η καταλληλότητα των εργασιών που υποβλήθηκαν

Η απόδοση των μαθητών τόσο στο Reflective Statement όσο και στις εργασίες ήταν συνολικά καλύτερη αυτή τη χρονιά. Η επιλογή των θεμάτων ήταν γενικά πιο προσεκτική: θέματα περισσότερο εστιασμένα, με κατάλληλο εύρος, σαφή λογοτεχνική στόχευση και ερμηνευτικό χαρακτήρα. Από την άλλη, υπήρχαν όμως και μαθητές οι οποίοι φάνηκε να μην είναι απολύτως εξοικειωμένοι με τα κριτήρια αξιολόγησης, με αποτέλεσμα ο μόχθος τους να μην δικαιώνεται. Ζημιώθηκαν βαθμολογικά εργασίες οι οποίες είχαν μεν κατάλληλο θέμα, αλλά η ανάπτυξη του δεν στηριζόταν σε συστηματικό σχολιασμό συγκεκριμένων παραδειγμάτων και παραθεμάτων από το εξεταζόμενο έργο. Θέματα χωρίς λογοτεχνική στόχευση, αλλά π.χ. με φιλοσοφικό ή βιογραφικό προσανατολισμό δεν επέτρεψαν στους μαθητές να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των κριτηρίων, καθώς η πραγμάτευση επικεντρωνόταν κατά κύριο λόγο στο συγκεκριμένο και όχι στη λογοτεχνική ανάλυση. Όταν το εξεταζόμενο έργο είναι πολυσέλιδο (π.χ. Άννα Καρένινα, Τζέην Ευρ, Το άρωμα), χρειάζεται οι μαθητές να καθοδηγούνται καλύτερα σε ό,τι αφορά το εύρος των θεμάτων που επιλέγουν. Θέματα όπως «Το παράλογο στην Πανούκλα του Καμύ» συμπεριλαμβάνουν στην ουσία ολόκληρο το έργο και δεν μπορούν να προσεγγιστούν σε βάθος στο περιορισμένο πλαίσιο της εργασίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις και προκειμένου οι μαθητές να μπορούν να αναπτύξουν επαρκώς τα ζητούμενα επιδεικνύοντας καλή γνώση του έργου ως

συνόλου και των προεκτάσεών του, είναι σκόπιμο να περιορίζουν/εξειδικεύουν το θέμα τους εστιάζοντας σε κάποια συγκεκριμένη πτυχή, μοτίβο, χαρακτήρα, κομβική σκηνή κλπ. του έργου.

Οι επιδόσεις των υποψήφιων ως προς το κάθε κριτήριο χωριστά

Κριτήριο Α

Αισθητά καλύτερη σε σχέση με προηγούμενες χρονιές ήταν συνολικά η απόδοση των μαθητών στο Reflective Statement. Η πλειοψηφία των μαθητών ανταποκρίθηκε αρκετά έως πολύ ικανοποιητικά στο ερώτημα. Ορισμένοι, πάλι, μαθητές δεν αξιοποίησαν με αποτελεσματικό ή ολοκληρωμένο τρόπο τις πληροφορίες σχετικά με το συγκεκριμένο, αναπτύσσοντας έναν ουσιαστικό προβληματισμό για το έργο. Κάποιοι μαθητές περιορίζονταν στην αόριστη αναφορά όρων όπως «Υπαρξισμός» και «Νατουραλισμός» ή φιλοσόφων όπως Descartes, χωρίς να δίνουν περαιτέρω στοιχεία ή να εμβαθύνουν. Υπήρξαν και λίγες περιπτώσεις όπου παρατηρήθηκε κάποια σύγχυση μεταξύ των απαιτήσεων του R.S. και αυτών του Rationale του Written Task (A-Language and Literature). Οι μαθητές δεν θα πρέπει να παραλείπουν το σχετικό ερώτημα στο οποίο απαντά το R.S., προσέχοντας την ελληνική του μετάφραση (μια χρήσιμη μετάφραση παρατίθεται στο Subject Report του 2015). Επισημαίνεται ότι δεν προβλέπεται η χρήση βιβλιογραφικών παραπομπών στο πλαίσιο του R.S. Επίσης το κλείσιμο των παραγράφων με τη διατύπωση ερωτήματος στο οποίο ο μαθητής δεν απαντά, δεν λειτουργεί πάντοτε προς όφελος του R.S. Το R.S. θα πρέπει να προηγείται της εργασίας.

Κριτήριο Β

Τα θέματα των εργασιών ήταν φέτος γενικά καλύτερα διατυπωμένα και περισσότερο εστιασμένα. Ζημιώθηκαν βαθμολογικά εργασίες στις οποίες η στοχοθεσία, όπως αυτή αποτυπωνόταν στον τίτλο και ιδίως στην εισαγωγική παράγραφο, δεν ανταποκρινόταν επακριβώς στον τρόπο επεξεργασίας του ζητούμενου στο κυρίως μέρος. Ζημιώθηκαν επίσης βαθμολογικά εργασίες (ιδίως για πολυσέλιδα κείμενα ή με ευρύ θέμα), στις οποίες οι μαθητές σχολίαζαν μόνο το πρώτο μέρος του εξεταζόμενου έργου, παραλείποντας σημαντικά, σε σχέση με το ζητούμενο, σημεία από το υπόλοιπο έργο. Το αποτέλεσμα ήταν να μην επιτυγχάνουν να καταδείξουν «λεπτομερή γνώση και κατανόηση του κειμένου», καλή εποπτεία του συνόλου, ερμηνευτική πληρότητα και βάθος. Κάποιοι μαθητές, στην προσπάθειά τους να αναφέρουν βασικά στοιχεία της πλοκής και των συμφραζομένων, αναλώθηκαν σε εκτενή αναδίγχηση του περιεχομένου σε βάρος της ερμηνευτικής ανάλυσης. Υπενθυμίζεται, ακόμα, ότι, σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έχει ορίσει το I.B., το δοκίμιο θα πρέπει να έχει αυτοτέλεια και να μην μεταφέρεται στις υποσημειώσεις ή τεκμηρίωση της θέσης ή η απόδειξή της.

Κριτήριο C

Η απόδοση των μαθητών στο συγκεκριμένο κριτήριο παρουσίαζε συνολικά βελτίωση: Οι επισημάνσεις αναφορικά με τις επιλογές του συγγραφέα ήταν πιο συγκεκριμένες και πιο αναλυτικές, ενώ παραγωγικότερος ήταν και ο σχολιασμός της λειτουργίας τους. Στην υψηλότερη κλίμακα βαθμολογήθηκαν εργασίες στις οποίες η ερμηνεία της λειτουργίας των τεχνικών γινόταν σε συνάρτηση με το ευρύτερο νόημα και τα γενικά θέματα και προεκτάσεις του έργου. Από την άλλη, κάποιοι μαθητές περιορίζονταν στην τυπική αναφορά του είδους του αφηγητή ή τη μηχανική παράθεση μιας σειράς λογοτεχνικών μέσων, χωρίς να λαμβάνουν

υπόψη τα συμπραζόμενα των συγκεκριμένων σκηνών, κεφαλαίων ή ενοτήτων του κειμένου, ή παρέλειπαν να αναφερθούν στις ειδικότερες συμβάσεις του λογοτεχνικού γένους. Υπήρξε και μια μερίδα εργασιών από τις οποίες απουσίαζε ο οποιοσδήποτε σχολιασμός των τεχνικών. Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι τα παραδείγματα ή παραθέματα που αξιοποιούνται για τον σχολιασμό των λογοτεχνικών μέσων δεν θα πρέπει να μεταφέρονται σε υποσημειώσεις αλλά να ενσωματώνονται στο κυρίως κείμενο στο πλαίσιο της ανάλυσης.

Κριτήριο D

Οι περισσότερες εργασίες διέθεταν μια σχετική έως ικανοποιητική οργάνωση σε παραγράφους, αλληλουχία και συνοχή, ενώ λίγες ήταν οι περιπτώσεις με σοβαρά προβλήματα δόμησης και διάρθρωσης του λόγου. Από την άλλη, η αποτελεσματική τεκμηριωμένη παρουσίαση των ιδεών ήταν η πιο απαιτητική πτυχή του κριτηρίου, στην οποία ορισμένοι μόνο υποψήφιοι κατάφεραν να αποδώσουν άριστα, οι περισσότεροι απέδωσαν καλά έως μέτρια και αρκετοί δεν ανταποκρίθηκαν επαρκώς. Σε κάποιες εργασίες έλειπε εντελώς η τεκμηρίωση με κατάλληλα ενσωματωμένα παραδείγματα και αυτούσια χωρία. Σε κάποιες άλλες τα αποσπάσματα ήταν υπερβολικά εκτενή (τυπογραφικά διαχωρισμένα από το κείμενο της εργασίας ή σε υποσημειώσεις ή ελλιπή, με την παράθεση μόνο της πρώτης και της τελευταίας λέξης και με αποσιωπητικά ενδιάμεσως) και δεν σχολιάζονταν καθόλου από τον μαθητή. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα παραθέματα δεν ήταν κατάλληλα ενσωματωμένα στη ροή του λόγου, με αποτέλεσμα να διαταράσσεται συντακτικά η ανάπτυξη της συλλογιστικής. Συχνά έλειπε, επίσης, η ολοκληρωμένη επεξεργασία των ιδεών ή δεν γινόταν επαρκής σύνδεση του παραδείγματος με το συμπέρασμα στο οποίο κατέληγε ο μαθητής, γεγονός το οποίο αποδυνάμωνε την ισχύ του επιχειρήματος. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό οι μαθητές να προσέχουν περισσότερο τις κατακλείδες των παραγράφων. Υπήρχαν επίσης εργασίες όπου ο υποψήφιος φαινόταν να έχει ξεχάσει στην πορεία της ανάλυσης το θέμα του και να εστιάζει σε πτυχές χωρίς προφανή και σαφή σύνδεση με τα ζητούμενα. Ιδιαίτερος σημαντικός ως προς αυτό είναι οι υποψήφιοι να προσέχουν την εισαγωγική παράγραφο της εργασίας τους, η οποία θα πρέπει να αποτυπώνει με σαφήνεια τη στοχοθεσία της εργασίας, γεγονός που θα συμβάλει στην καλύτερη οργάνωση της επιχειρηματολογίας στη συνέχεια.

Κριτήριο E

Το γλωσσικό επίπεδο ήταν και φέτος, με ορισμένες εξαιρέσεις, γενικά υψηλό. Σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάστηκαν θέματα στίξης και τυπογραφικά σφάλματα (όπως πολυάριθμες κολλημένες λέξεις) ή συστηματική απουσία τόνων.

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Ορισμένοι υποψήφιοι δεν φαίνεται να είναι απολύτως εξοικειωμένοι με τα κριτήρια αξιολόγησης που αφορούν το Reflective Statement και το Written Assignment. Καλό θα ήταν να δίνεται στους μαθητές αντίτυπο της περιγραφής των κριτηρίων, τα οποία είναι χρήσιμο να επεξηγούνται στην τάξη, όπως επίσης ο Οδηγός του Μαθήματος και οι αναλυτικές οδηγίες από τα Subject Reports.

Περισσότερη έμφαση φαίνεται επίσης ότι χρειάζεται να δοθεί προκειμένου οι μαθητές να αποκτήσουν καλύτερη αντίληψη των λογοτεχνικών μέσων και τεχνικών και ικανότητα

σχολιασμού της λειτουργίας τους στη διαμόρφωση του νοήματος, καθώς και καλύτερη εξοικείωση με τις ειδικότερες λογοτεχνικές συμβάσεις που χαρακτηρίζουν το εκάστοτε λογοτεχνικό γένος.

Εξίσου σημαντικό είναι οι μαθητές να διδάσκονται στην τάξη πώς να οργανώνουν και να αναπτύσσουν πιο αποτελεσματικά την επιχειρηματολογία τους: Πώς να επιλέγουν, να ενσωματώνουν και να αναλύουν τα κατάλληλα, σε σχέση με τα ζητούμενα της εργασίας τους, αποσπάσματα από τα εξεταζόμενα κείμενα· ποιες γραμματικές/συντακτικές/τυπογραφικές προσαρμογές είναι απαραίτητο να κάνουν· πώς να διαρθρώνουν τις παραγράφους ώστε να επιτυγχάνουν το μέγιστο δυνατό τεκμηριωτικό αποτέλεσμα, προσέχοντας ιδιαίτερως τις κατακλείδες· πώς να συνδέουν καλύτερα τις επιμέρους παραγράφους κλπ.

Οι μαθητές θα πρέπει να αναγράφουν τον ακριβή αριθμό λέξεων του R.S. και της εργασίας τους, κάτι το οποίο θα πρέπει να ελέγχεται και από τα σχολεία. Παρατηρήθηκαν εργασίες, οι οποίες, παρά τη διαφορετική αριθμητική ένδειξη, καταφανώς υπερέβαιναν το προβλεπόμενο όριο. Υπενθυμίζεται ότι η υπέρβαση του ορίου των λέξεων, κάτι το οποίο είναι στην ευχέρεια των διορθωτών να ελέγξουν, οδηγεί σε βαθμολογικές κυρώσεις.

Τα σχολεία θα πρέπει να ελέγχουν ότι δεν αναγράφονται στις εργασίες τα στοιχεία των υποψηφίων ή των σχολείων.

Higher level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 2	3 - 5	6 - 7	8 - 10	11 - 13	14 - 17	18 - 20

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης που φάνηκαν δύσκολα στους υποψήφιους

Πεζό: «Flora Mirabilis» της Κλαίρης Μητσοτάκη:

Συνολικά, τα δοκίμια που ασχολήθηκαν με το πεζό, συνέλαβαν εύστοχα το κεντρικό αφηγηματικό νήμα του κειμένου, αλλά αρκετά από αυτά υπέπεσαν σε παρεξηγήσεις –κυρίως ως προς την σύνδεση των επεισοδίων και την παρεμβολή του αφηγητή–, που οδήγησαν σε αυθαίρετα συμπεράσματα.

Πιο συγκεκριμένα, αρκετοί υποψήφιοι δεν κατόρθωσαν να εντοπίσουν την εσωτερική και συμβολική επικοινωνία των τελετουργιών του αρραβώνα, η οποία επικεντρώνεται στον τρόπο που τη βιώνει η πρωταγωνίστρια Αλεξάνδρα ως βία και αποπομπή από την οικογένεια. Σε αρκετές περιπτώσεις η αμηχανία τους οδήγησε σε εκτεταμένη αναδιήγηση είτε σε μια αποσπασματική προσέγγιση είτε σε ένα λαογραφικό σχολαστικισμό.

Η δυσχέρεια στην ερμηνεία της παρεμβολής της αφηγήτριας στη τρίτη και τέταρτη παράγραφο συνδέθηκε με αφηγηματολογικές αστοχίες (από κάποιους θεωρήθηκε ως ελεύθερος πλάγιος λόγος) και δεν οδήγησε στην εκμετάλλευση της αξίας ή του νοήματος που δίνει ένας σύγχρονος μετα-αφηγητής στις λαϊκές παραδόσεις των παλαιών κοινωνιών.

Σε ελάχιστα δοκίμια οι υποψήφιοι κατόρθωσαν να εκμεταλλευτούν ερμηνευτικά το περιεχόμενο της εγκιβωτισμένης αφήγησης που αναπτύσσεται στην έκτη παράγραφο, να το αντιμετωπίσουν κριτικά και να το συνδέσουν στα γενικότερα νοηματικά συμφραζόμενα του αποσπάσματος. Τις περισσότερες φορές κρίθηκε επιφανειακά ως μια δευτερεύουσα ιστορία που παρουσιάζει απλά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι της ελληνικής υπαίθρου.

Ποίημα: «Όλοι μαζί στις διαβάσεις» του Σάκη Σερέφα:

Στην ανάλυση του ποιήματος, και μάλιστα στην προσπάθεια σχολιασμού του κεντρικού θεματικού πυρήνα του κειμένου, υπήρξε μία τάση υπερ-ερμηνείας στον εντοπισμό των δύο διαφορετικών κόσμων που περιγράφονται. Αρκετοί μαθητές, νιώθοντας υποχρεωμένοι να εντοπίσουν έναν συμβολισμό, ξέφυγαν τις περισσότερες φορές από τα δεδομένα του κειμένου αναζητώντας τον.

Σε αρκετές παρεξηγήσεις οδήγησε η ημερομηνία στο τέλος του ποιήματος, που θεωρήθηκε ως τελευταίος στίχος και όχι ως χρονολογική ένδειξη συγγραφής.

Εξάλλου, πολλές πληροφορίες δεν έγιναν κατανοητές λόγω της ελλιπούς εξοικείωσης των υποψηφίων με τα δεδομένα του πολιτισμικού χάσματος που περιγράφεται αρκετά κωμικά και παραδειγματικά, στο ποίημα (π.χ. πώς μπορεί το άλογο να είναι στην μέση του δρόμου;). Ως αποτέλεσμα των προβλημάτων κατανόησης κάποια δοκίμια οδηγήθηκαν σε ερμηνευτικά παράδοξα (π.χ. ότι ο παππούς έχει χαθεί εξαιτίας άνοιας και η οικογένειά του τον αναζητά).

Αν και το νήμα του γενικού νοηματικού πλαισίου φάνηκε να γίνεται αρκετές φορές αντιληπτό, οι υφολογικές διακυμάνσεις δεν αναδείχθηκαν τόσο εύστοχα.

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης στα οποία οι υποψήφιοι φάνηκαν καλά προετοιμασμένοι

Πεζό:

Τα περισσότερα δοκίμια απέδειξαν κατανόηση των βασικών θεμάτων του πεζού κειμένου αναπτύσσοντας και εστιάζοντας ερμηνευτικά στις τεχνικές του κειμένου. Παρότι η γλώσσα της παραδοσιακής αφήγησης ήταν βασισμένη στο αυθεντικό κρητικό ιδίωμα, οι περισσότεροι

υποψήφιοι εντόπισαν της λειτουργία της και τη διαφοροποίησή της από τη γλώσσα της μετα-αφηγηματικής παρεμβολής.

Ποίημα:

Αρκετοί, όχι όμως πολλοί υποψήφιοι, εντόπισαν το χιούμορ της ποιητικής φωνής και τη λειτουργία του επί του νοήματος. Αρκετά δοκίμια δήλωσαν κατανόηση και εξοικείωση με τις αναφορές στη σύγχρονη τεχνολογία και στο νεανικό λεξιλόγιο του ποιήματος (π.χ. εντοπίστηκε η σημασία του «φράκταλ», οι αναφορές στον «Φίλιπ Γκλας»).

Γενικότερα, και αυτό οφείλουμε να το υπογραμμίσουμε, αρκετά από τα δοκίμια ήταν επινοητικά και τολμηρά ως προς τις ερμηνευτικές τους προτάσεις. Αναδείχθηκαν διαφορετικές ερμηνευτικές προοπτικές με κριτικό πνεύμα στηριζόμενες ως προς την τεκμηρίωσή τους στα κειμενικά δεδομένα του κάθε κειμένου.

Τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες των υποψηφίων στην αντιμετώπιση των επιμέρους ερωτήσεων

Criterion A:

Παρόλους τους περιορισμούς που δημιούργησε η αφηγηματική φωνή, και η ιδιωματική γλώσσα του πεζού, αλλά και η ιδιοτυπία του τεχνάσματος της προφορικότητας στο ποίημα, η κατανόηση και η ερμηνεία των κειμένων ήταν γενικά αρκετά καλή. Τα δυσκολότερα σημεία στα οποία υπήρξε μια ερμηνευτική αμηχανία ήταν η μετααφηγηματική παράγραφος στο πεζό και η απρόοπτη εμφάνιση της «κότας» στο ποίημα.

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η συστηματική αναδιήγηση του κειμένου χωρίς ερμηνευτική απόπειρα δεν κρίνεται ιδιαίτερα θετικά.

Criterion B:

Εντοπίστηκαν ορισμένες ανακρίβειες στο σχολιασμό και την ερμηνευτική ανάλυση τόσο της χρήσης γλώσσας και των ιδιωμάτων/ ειδικών γλωσσών όσο και στην επισήμανση των τεχνικών των κειμένων, όπου υπήρξε αρκετή αυθαιρεσία στην χρήση της ορολογίας.

Σε κάποιες περιπτώσεις αναγνωρίστηκαν οι τεχνικές χωρίς να αναδεικνύεται το πώς αυτές διαμορφώνουν το νόημα. Οι γενικόλογες θεωρητικές τοποθετήσεις, ακόμα και αν είναι σωστές, δεν υπηρετούν εύστοχα το συγκεκριμένο κριτήριο. Μια άλλη αδυναμία αποτελεί η αποσπασματική αναγνώρισή τους χωρίς τη σύνδεσή τους με το γενικότερο νόημα του κειμένου.

Σε κάποιες περιπτώσεις το σχόλιο, ως αφηγηματικός τρόπος, αλλά και η περιγραφή δεν αναγνωρίστηκαν. Αρκετά αδύναμες ή προβληματικές υπήρξαν οι αναφορές για τον ελεύθερο πλάγιο λόγο και την εστίαση. Σε περιορισμένα δοκίμια εντοπίστηκε αδυναμία στην αναγνώριση και τη λειτουργία εκφραστικών μέσων, όπως είναι η παρομοίωση και η μεταφορά.

Criterion C:

Λόγω της ιδιότυπης δομής του πεζού κειμένου, σε αρκετές περιπτώσεις υπήρξε μία τάση για υπερανάλυση του πρώτου μέρους και αδυναμία σύνδεσής του με τις υπόλοιπες παραγράφους. Η έκταση και η φαινομενική αποσπασματικότητα του ποιήματος οδήγησαν επίσης σε κάποια αμηχανία και αστοχία στην οργάνωση του δοκιμίου.

Κάποιες φορές η δομή του προλόγου υπήρξε αρκετά προβληματική, αφού φάνηκε πως δεν υπήρχε στοιχειώδης γνώση του τι οφείλει να εμπεριέχει ο πρόλογος σε ένα λογοτεχνικό ερμηνευτικό δοκίμιο.

Σε λιγοστά δοκίμια εντοπίστηκε ο χωρισμός τους σε δύο μέρη, το πρώτο αναφερόταν στο περιεχόμενο και το δεύτερο σε λογοτεχνικές επιλογές και τη λειτουργία τους. Θα ήταν πιο εύστοχο να υπάρχει συνεξέταση του κειμένου, αφού οι τεχνικές καθορίζουν και διαμορφώνουν το νόημα.

Ελάχιστες ήταν οι περιπτώσεις δοκιμίων στις οποίες εμφανίστηκε αδυναμία οργάνωσης παραγράφων. Πρόκειται, ωστόσο, για επισήμανση που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη.

Criterion D:

Γενικά εντοπίστηκε καλή χρήση της γλώσσας, αλλά ορισμένες φορές προφορικότητα λεξιλογίου και χαλαρή ή αμήχανη έκφραση.

Επισημαίνονται ορισμένες βασικές αστοχίες, όπως άγνοια στη χρήση του «όπου», εκφραστικά λάθη όπως «Η ιστορία παίρνει μέρος», «Το κείμενο περιγράφει», αδυναμίες στην ορθογραφία και ειδικά στις καταλήξεις των ρημάτων μέσης και παθητικής φωνής.

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Εκτιμώνται περισσότερο τα δοκίμια που κάνουν ερμηνευτικές προτάσεις –έστω κι αν αυτές δεν είναι τόσο εύστοχες–, από εκείνα που καταλήγουν σε αναδιήγηση των δεδομένων του κειμένου. Είναι σημαντικό να φανεί και μέσα στη διαδικασία εξέτασης ότι ο υποψήφιος/υποψήφια αγωνίζεται να διαμορφώσει μια κριτική αντίληψη και να αναπτύξει –έστω κάποια– ερμηνευτική πρωτοβουλία.

Η αντιγραφή ιδιαίτερα εκτεταμένων κειμενικών παραθεμάτων δεν επιβεβαιώνει την κατανόηση ή την ερμηνεία. Οι κειμενικές αναφορές θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματικό να είναι πιο μικρές, να τοποθετούνται μέσα σε εισαγωγικά ώστε να διαχωρίζονται από το κείμενο του δοκιμίου, να εμπεριέχουν κάποια λογοτεχνική επιλογή που θα δίνει τη δυνατότητα να αναγνωρισθεί και να σχολιαστεί η λειτουργία της ως προς τη διαμόρφωση του νοήματος. Οι κειμενικές αναφορές θα πρέπει να ενσωματώνονται εύστοχα στη ροή του λόγου και να αξιοποιούνται κατάλληλα, ώστε να υπηρετούνται, στην καλύτερη περίπτωση, παράλληλα τα κριτήρια Α, Β και C.

Οι υποψήφιοι θα ήταν να αποκτούν πρώτα μία καλή συνολική εικόνα του κειμένου και κατόπιν να προχωρούν στην ανάλυσή του –το αντίστροφο είναι μάλλον άστοχο.

Είναι σημαντικό οι καθηγητές να συνεχίσουν την εξαιρετική δουλειά που πραγματοποιούν λαμβάνοντας υπόψη τις αδυναμίες που αναδείχθηκαν στη συγκεκριμένη αναφορά. Δε θα

πρέπει να λησμονούν την ανάγκη σύνδεσης του μαθήματος με εκείνο της Θεωρίας της Γνώσης (ΤΟΚ) και να πριμοδοτούν στη διάρκεια των μαθημάτων τις ερμηνευτικές απόπειρες των μαθητών/τριών ενισχύοντας την κριτική τους αντίληψη και αναδεικνύοντας τη λογική στην οργάνωση και τη σύνθεση ενός τεκμηριωμένου ερμηνευτικού επιχειρήματος. Το πεδίο της σημασίας οφείλει να βασίζεται στα κειμενικά δεδομένα, η ερμηνευτική προοπτική, ωστόσο, μπορεί –και θα πρέπει, όπου αυτό είναι επιτρεπτό– να είναι ανοικτή σε ποικίλες δυναμικές. Υπενθυμίζουμε ότι η εφαρμογή αφηγηματολογικής ανάλυσης σε ένα ποίημα θα πρέπει να αποφεύγεται.

Είναι, τέλος, ευθύνη των υποψήφιων να προσέχουν περισσότερο το γραφικό τους χαρακτήρα, ώστε το κείμενό τους να είναι επαρκώς ευανάγνωστο.

Standard level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 8	9 - 9	10 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 20

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης που φάνηκαν δύσκολα στους υποψήφιους

Πεζό (Η αναπαλαίωση):

Υπήρξε γενικά μία δυσκολία προσδιορισμού του χώρου που δεν ήταν ούτε αστικός ούτε αγροτικός. Δεν ήταν πάντα εμφανές ότι η δράση τοποθετείται σε νησί και έτσι παρουσιαζόταν η άσχημη εικόνα των μεγαλουπόλεων της σύγχρονης Ελλάδας.

Ο τίτλος ορισμένες φορές ήταν παραπλανητικός, αφού η σημασία της αναπαλαίωσης δεν έγινε κατανοητή και οδήγησε σε λάθος συμπεράσματα. Σύγχυση επίσης προκάλεσε η φράση «καλύτερα να γκρεμίζει παρά να αναπαλαιώνει» και το πώς αυτή συνδέεται με την κριτική του αφηγητή/ήρωα στην αισθητική εικόνα της «άλλοτε φωτογενούς πόλης του 19ου αιώνα». Η αναπαλαίωση εκλήφθηκε ως ανεπαρκής εξέλιξη, ή ως έλλειψη προόδου, δηλαδή ως κάτι αρνητικό. Ακόμη αντιμετωπίστηκε ως επιλογή του γήρατος αντίστοιχη με την ηλικία του πρωταγωνιστή/ αφηγητή. Το πρόβλημα με τον τίτλο αντανάκλασε ένα γενικότερο πρόβλημα με τον χρόνο του πεζογραφήματος (π.χ. πόσο 'ηλικιωμένος' ήταν ο αφηγητής, ποια ήταν η 'παλιά' Πηνελόπη και ποια η 'καινούργια', ή σε ποιο αιώνα ζούσαν τα πρόσωπα).

Η αποστασιοποιημένη συμπεριφορά της Πηνελόπης στο παρόν συσχετιζόταν, αντιστοίχως, με το θέμα της αλλοτρίωσης που επιφέρει ο σύγχρονος τρόπος ζωής στις παραδοσιακές

κοινωνίες, αγνοώντας κειμενικά δεδομένα που εξηγούσαν την ψυχρή της στάση απέναντι στον πρωταγωνιστή λόγω του ερωτικού τους παρελθόντος.

Η περιορισμένη αυτή αντίληψη για την σημασία των βασικών στοιχείων του κειμένου, και ιδιαίτερα την αναπαλαίωση, οδήγησε σε πολλές στιγμές αμηχανίας και αρκετή αναδιήγηση.

Επίσης ήταν φανερό ότι οι περισσότερες αναλύσεις έθεταν ως κεντρικό θέμα τον ανεκπλήρωτο έρωτα του αφηγητή με την Πηνελόπη και προσεγγίζαν όλα τα υπόλοιπα ζητήματα με αυτή την προοπτική, με αποτέλεσμα να παραλείπονται αρκετές πλευρές του κειμένου και ιδιαίτερα το τελευταίο του μέρος. Όσοι δεν πρόλαβαν καν να το διαβάσουν προσεκτικά, θεώρησαν ότι αναφέρεται γενικά στις 'παραδόσεις' του νησιού.

Έτσι οι περιγραφές του καρνάγιου θεωρήθηκαν μετωνυμικές (:), αποδίδοντας την αντιστοιχία του με την ερωτική αποτυχία, ή μεταφορικές του θαυμασμού προς την Πηνελόπη, βασιζόμενες στην περιγραφή του карабиού ως 'κούκλας'. Υπήρξαν, εξάλλου, αμφιβολίες για την υπόσταση του ίδιου του карабиού: ήταν πραγματικό, 'μοντέλο', 'φανταστικό'; κλπ. Ήταν, λοιπόν, πολύ λιγότερη η σημασία που δόθηκε στον κοινωνικό προβληματισμό του πρωταγωνιστή αναφορικά με την αισθητική των πόλεων και το μέλλον των παραδοσιακών επαγγελματιών, αλλά και την ίδια την έννοια της πολιτιστικής παράδοσης, έναντι της 'ερωτικής αγωνίας' του κεντρικού προσώπου.

Εξάλλου, ελάχιστα ήταν τα δοκίμια στα οποία σχολιαζόταν το όνομα 'Πηνελόπη' σε αντιστοιχία με το ομηρικό διακείμενο της επιστροφή του Οδυσσέα στο νησί του.

Ποίημα (Οι μεταξοσκώληκες):

Οι αναφορές στο πασχαλινό τραπέζι ήταν για αρκετούς μαθητές παραπλανητικές, καθώς τους οδήγησαν στο να επικεντρωθούν στον βαρύνοντα ρόλο της συγκεκριμένης χριστιανικής εορτής και των συνδηλωσέων της, καθώς και στο ρόλο της οικογενειακής συνάθροισης ως βασικών συνιστωσών του ευτυχισμένου παρελθόντος που αναπολεί το ποιητικό υποκείμενο. Ως αποτέλεσμα, οι υποψήφιοι έχασαν πολύτιμο χρόνο υπεραναλύοντας μια φράση, με το δοκίμιο να παραπέμπει σε έκθεση ιδεών. Αντίστοιχα παραπλανητικό ήταν το επίθετο 'πασχαλινό' για την ερμηνεία των χρωμάτων. Παρακάμπτοντας την σε αρκετά δοκίμια εντοπισμένη αγνότητα και επισημότητα του λευκού, ο συμβολισμός των χρωμάτων περιείχε αρκετά λάθη: το κόκκινο του αίματος, η πολυχρωμία των ανοιξιάτικων λουλουδιών κλπ.

Αρκετοί υποψήφιοι έθεσαν το ερώτημα αν το ποιητής αναφέρεται σε γεγονότα που συνέβησαν στον ίδιο ή όχι, το οποίο αποπροσανατολίζει και μας επιστρέφει στον βιογραφισμό. Εξάλλου, παρατηρήθηκε παρεξήγηση της σχέσης των δύο μέσων καταγραφής, της φωτογραφίας και του βίντεο, σε αναφορά με τα ζητήματα του χρόνου και της απόδοσης της πραγματικότητας. Επίσης, το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ των δύο στροφών θεωρήθηκε από κάποιους πως είναι δύο χρόνια, γεγονός που δημιούργησε ερμηνευτικά παράδοξα.

Μεγάλη δυσκολία συνάντησε το σύνολο σχεδόν των υποψηφίων στην ερμηνεία της φράσης «συνοχή και αλλη-/λουχία των νοημάτων». Υπήρξε μια ποικιλία αμήχανων απαντήσεων, ενώ από τις πιο πειστικές θεωρήθηκε εκείνη που υποστήριζε ότι ο διαχωρισμός με παύλα και διασκελισμό στο «άλλη-» τονίζει εμφατικά την αντίθεση ανάμεσα στο τότε (μια «άλλη», διαφορετική εποχή) και στο τώρα, όπως αυτό προσδιορίζεται στην δεύτερη στροφή. Μερικοί

υποψήφιοι θεώρησαν ότι άλλη είναι η «αυλή» και άλλος «ο κήπος των πριγκίπων». Μάλιστα ο προσδιορισμός «πριγκίπων» παρέπεμπε κάποιους σε συνθήκες πολυτέλειας και σε ένα αριστοκρατικό περιβάλλον και όχι στο περιεχόμενο των παραμυθιών, όπου κατευθύνουν την ερμηνεία επόμενα κειμενικά δεδομένα για τα παιδικά όνειρα. Κάποιοι άλλοι υποψήφιοι συνέδεσαν «τη στυφή γεύση από φιλί ή δάγκωμα» μόνο με την αφύπνιση της σεξουαλικότητας κατά την εφηβική ηλικία, παραβλέποντας ότι αυτή η εικόνα έπρεπε να ερμηνευθεί κυρίως σε σχέση με τη διάρκεια της προδοσίας.

Στη δεύτερη στροφή πολλοί υποψήφιοι μιλούσαν γενικόλογα περί αλλοτρίωσης (ή και εσωστρέφειας) του ανθρώπου στην ώριμη ηλικία, ολισθαίνοντας προς μια έκθεση ιδεών, χωρίς να εξηγούν πώς ακριβώς προβάλλεται αυτή η αλλοτρίωση μέσα από τα κειμενικά δεδομένα. Άλλοι -ελάχιστοι- αναλώθηκαν ανούσια να εξηγούν τη διαδικασία της μεταμόρφωσης του μεταξοσκώληκα σε πεταλούδα, για να πουν ότι η περίοδος της ζωής μέσα στο κουκούλι είναι περίοδος προετοιμασίας για την ενήλικη ζωή. Η κατανόηση της μεταφοράς των μεταξοσκωλήκων ως εφηβική ηλικία, κερδοσκοπία, τεχνολογική εξέλιξη, αλλοτρίωση, εσωστρέφεια κλπ. σπανίως (αν καθόλου) επέτρεψε την διαπίστωση ότι αντιστρέφεται η διαδικασία εξέλιξης των μεταξοσκωλήκων: από πρίγκιπες γίνονται μεταξοσκώληκες και όχι από μεταξοσκώληκες πεταλούδες. Πολλοί δυσκολεύτηκαν να εξηγήσουν την χρήση της λέξης "τομάρι", παρόλο που αντιλαμβάνονταν ότι έχει αρνητικό ηθικό φορτίο. Τέλος, πιο αποτελεσματικός υπήρξε ο χειρισμός των τελευταίων στίχων της δεύτερης στροφής. Όλοι σχεδόν οι υποψήφιοι αντιλήφθηκαν την ειρωνική χροιά στην κατασκευή της εικόνας της πολυκατοικίας.

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης στα οποία οι υποψήφιοι φάνηκαν καλά προετοιμασμένοι

Πεζό (Η αναπαλαίωση):

Αναφορικά με το πεζό, τα στοιχεία που ευνόησαν τους υποψηφίους ήταν τα εξής:

Από όλους εντοπίστηκε η αρνητική κριτική του αφηγητή για την όψη της πόλης στο παρόν και εξηγήθηκε αρκετά καλά η λειτουργία της πρώτης παρομοίωσης ("στρειδάτσα και μαλούπα"). Αρκετοί κατανόησαν σωστά το πώς ακριβώς εννοεί την απουσία προόδου ο αφηγητής και συσχέτισαν εύστοχα το επάγγελμα της Πηνελόπης με την αισθητική της πόλης αλλά και με τον τίτλο.

Επίσης, επιτυχώς εξηγήθηκε η εξιδανικευτική περιγραφή της εξωτερικής εμφάνισης της Πηνελόπης, ως τρόπος αποκάλυψης των συναισθημάτων του αφηγητή προς εκείνη. Αρκετοί είδαν εύστοχα, μέσα από τη διάλογο του αφηγητή με την Πηνελόπη, την προσπάθεια του πρώτου να "αναπαλαιώσει" τη σχέση του με τη δεύτερη, παραπέμποντας έτσι και στον τίτλο. Γενικά, το κείμενο σχολιάστηκε πιο συστηματικά στα δύο τρίτα του, ενώ η τελευταία ενότητα παρουσιάστηκε επιγραμματικά, κυρίως λόγω κακού χειρισμού του χρόνου. Κάποιοι υποψήφιοι πρόσεξαν εξ αρχής κάποια διάσπαρτα στοιχεία του κειμένου (την παρομοίωση "στρειδάτσα και μαλούπα", την αναφορά σε ανταλλακτικά, το θαυμασμό για το χειροποίητο καϊκι) και κατανόησαν ότι όλα αυτά συνθέτουν την εικόνα ενός άνδρα που έχει πάθος με τη θάλασσα (πολλοί υποστήριξαν ότι είναι μάλλον ναυτικός). Ήταν σημαντικό να εντοπισθεί στο κείμενο η παλαιομοδίτικη/ρομαντική "ταυτότητα" του αφηγητή γιατί εξηγεί την ειρωνική στάση του

απέναντι στο διαδίκτυο, στις σύγχρονες ταμπέλες, στο θηριώδες φουσκωτό και το ιδιαίτερο χιούμορ του στην προτελευταία παράγραφο (“Εάν ήμουν μαθητής, δεν νομίζω να είχα μάτια για την ελιά και το αμπέλι, ας τα έπαιρναν οι εχθροί μας”.)

Ποίημα (Οι μεταξοσκώληκες):

Οι υποψήφιοι εντόπισαν την νοσταλγική ατμόσφαιρα και τον εξομολογητικό τόνο της πρώτης στροφής, αλλά και τα σαρκαστικά σχόλια της δεύτερης. Είδαν ότι η δομή του ποιήματος υποστηρίζει την αντίθεση παρελθόντος παρόντος. Επίσης, πολλοί σχολίασαν επαρκώς έως καλά τη λειτουργία των γλωσσικών επιλογών (τομάρι, κλιπάκι, gereat, μπαζώθηκε) της δεύτερης στροφής, σε αντίθεση με το πιο λυρικό λεξιλόγιο (πριγκίπων, διαφάνεια, ονείρων, πόθων) της πρώτης και σε συνάρτηση με το συναισθηματικό τόνο της κάθε στροφής. Τέλος όλοι σχεδόν αναφέρθηκαν στη απαξίωση της πολυκατοικίας μέσω της συσσώρευσης επιθέτων που δημιουργούν λεκτική ειρωνεία.

Τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες των υποψηφίων στην αντιμετώπιση των επιμέρους ερωτήσεων

Criterion A:

Υπήρξαν γραπτά από όλη την γκάμα της κατανόησης, από αυτά που περιέγραφαν αναδιηγητικά και επιφανειακά τα βασικά στοιχεία του ποιήματος χωρίς ουσιαστικά να αντιλαμβάνονται την μεταφορικότητά τους, έως δοκίμια που εμβάθυναν στην σημασιολογική στρωματογραφία των κειμένων και με αναλυτική ωριμότητα αναδείκνυαν τις ουσιαστικές τους πλευρές.

Στο πεζό οι υποψήφιοι εντόπισαν τους δύο βασικούς θεματικούς άξονες (εικόνα τοπικής κοινωνίας, προσωπική σχέση αφηγητή με μια γυναίκα) και ότι παρουσιάζονται αντιστικτικά σε σχέση με το παρόν και το παρελθόν. Στο ποίημα, επίσης εντόπισαν την αντίθεση παρόντος/ ενήλικης ζωής και παρελθόντος/παιδικής- νεαρής ηλικίας και σχολίασαν τις σκέψεις και τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου στην κάθε περίπτωση, χωρίς να λείπουν ωστόσο παρερμηνείες ή εκβιασμένα συμπεράσματα.

Criterion B:

Διαπιστώθηκε από αρκετά γραπτά ότι τεχνικές όπως η αυτοαναφορικότητα, ο εσωτερικός μονόλογος, ο ελεύθερος πλάγιος λόγος, η εγκιβωτισμένη αφήγηση, η συνειρμική αφήγηση κλπ. δεν έχουν ξεκαθαριστεί. Πράγματι, χρησιμοποιήθηκαν για να περιγράψουν απλούστερες αφηγηματικές διαδικασίες όπως οι αναφορές του αφηγητή στον εαυτό του, οι σκέψεις, ο πλάγιος λόγος, οι αναδρομές κλπ. Η ανάπτυξη των χαρακτηριστικών και της λειτουργικότητας μίας τεχνικής γενικά, χωρίς συγκεκριμένα παραδείγματα από το κείμενο, αποδυνάμωσε αρκετές απαντήσεις. Επίσης διαπιστώθηκε σε αδύναμα γραπτά η αποφυγή του σχολιασμού των τεχνικών και η επιλογή γενικότερων επισημάνσεων, του τύπου “προσδίδει ζωντάνια” ή “δίνει έμφαση”. Παρατηρήθηκε εξάλλου, η κατάχρηση κάποιων τεχνικών, π.χ. αντίθεση.

Ως προς την εκτίμηση των συγγραφικών επιλογών στο πεζό, η ανάλυση ήταν πιο συστηματική και λεπτομερής στις πρώτες παραγράφους. Όλοι οι υποψήφιοι αναφέρθηκαν στο είδος του αφηγητή και την εστίαση, αλλά πολλοί λιγότεροι σχολίασαν το αισθητικό αποτέλεσμα μιας

τέτοιας επιλογής. Οι υποψήφιοι ανέλυσαν επαρκώς την παρομοίωση των ταμπελών με “στρειδάτσα και μαλούπα” και αρκετοί τη συσχέτισαν με το σχόλιο του αφηγητή για την αδράνεια και την απουσία προόδου. (Υπερ)ανέλυσαν την περιγραφή της εξωτερικής εμφάνισης της Πηνελόπης και εύστοχα υποστήριξαν ότι η εμφάνιση της γυναίκας εξιδανικεύεται, γιατί φιλτράρεται μέσα από το συναίσθημα/ερωτική επιθυμία του αφηγητή. Επίσης, πρόσεξαν ότι από το διάλογο των δύο προσώπων αποτυπώνονται ζωντανά/πραστατικά μόνο τα λόγια του άνδρα για να αναδειχθεί η συναισθηματική αποστασιοποίηση της Πηνελόπης. Δυστυχώς, στάθηκαν πολύ λιγότερο στην περιγραφή του καϊκιού και στη λειτουργία του σε σχέση με τις σκέψεις και τα συναισθήματα του αφηγητή. Τέλος, οι υποψήφιοι φάνηκε ότι αδυνατούν να σχολιάσουν συνολικά τη δομή ενός πεζού κειμένου και τη λειτουργία της. Εντόπιζαν επιμέρους τεχνικές, αλλά δεν κατόρθωσαν να αποκτήσουν μια συνολική εποπτεία της κατασκευής ενός πεζού αποσπάσματος. Το γεγονός ότι σε κάποιες περιπτώσεις παρουσιάστηκαν οι τεχνικές μεμονωμένα και κατόπιν αναλύθηκε το κείμενο, δημιούργησε προβλήματα τόσο στην δομή του δοκιμίου όσο και στην ανάλυση.

Στο ποίημα υπήρξε δυσκολία να υποστηριχθεί το νόημα μέσα από τεχνικά στοιχεία (πχ. πολλοί διασκελισμοί- ελάχιστα κόμματα, μια μοναδική τελεία, πεζολογικός χαρακτήρας ποιήματος), τα οποία περιγράφηκαν μεν αλλά δεν αναλύθηκε πιο συγκεκριμένα η λειτουργία τους. Τέλος, αποτελεσματικά σε σχέση με την αλλαγή στο χρονικό επίπεδο και στο συναισθηματικό τόνο, σχολιάστηκαν οι παρενθέσεις και ο χωρισμός του ποιήματος σε δύο ισόστιχες στροφές.

Criterion C:

Στο πεζό υπήρχε μια τάση λεπτομερούς ανάλυσης των δύο πρώτων από τις τρεις ενότητες, ενώ το τελευταίο μέρος προσεγγίστηκε βιαστικά και γενικόλογα στα μέτρια γραπτά. Ο επίλογος ήταν απότομος ή/και άτεχνος στα μέτρια γραπτά.

Πολύ καλύτερη ήταν σε γενικές γραμμές η οργάνωση των γραπτών που σχολίασαν το ποίημα λόγω και της διμερούς διαίρεσής του.

Σοβαρότατο μειονέκτημα αποτέλεσε η οργάνωση των γραπτών, στα οποία η τεχνικές παρουσιάστηκαν πρώτες (ή τελευταίες) και τελείως αποκομμένες από το περιεχόμενο, με μορφή λίστας και με έμφαση στην ορολογία.

Criterion D:

Η χρήση της γλώσσας ήταν πολύ καλή έως καλή. Παρατηρήθηκαν γενικά όλες οι εκδοχές του ύφους και της γλώσσας. Γραπτά με προφορικό ύφος και, από την άλλη πλευρά, γραπτά με λυρική έκφραση και περιφραστικό λόγο που στην φροντίδα τους για γλωσσική ακρίβεια, και στο αποστασιοποιημένο και αντικειμενικό ύφος, οδηγήθηκαν σε αρκετές αστοχίες στην διατύπωση και στις ερμηνευτικές επισημάνσεις.

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Οι υποψήφιοι πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι ένα κείμενο κατανοείται πρώτα από όλα ως ολότητα. Τα συμπεράσματα/οι επιμέρους ιδέες και τα σχόλια πρέπει να προκύπτουν πειστικά μέσα από τα κειμενικά δεδομένα. Συχνά, όταν το θέμα του κειμένου είναι αναγνωρίσιμο και

βατό, απομακρύνει τους μαθητές από τα κειμενικά δεδομένα και τους οδηγεί στην συγγραφή μιας έκθεσης ιδεών.

Τέλος, οι υποψήφιοι πρέπει να καταλάβουν ότι οι τεχνικές δεν υφίστανται *per se*. Πρέπει να συνεξετάζονται με το περιεχόμενο του κειμένου στα επιμέρους σημεία του και να μην συνωστίζονται ξερά και ανούσια στην έναρξη ή στο τέλος του δοκιμίου. Οι χρήση της σωστής και σε ορισμένες περιπτώσεις πολύ εξειδικευμένης ορολογίας, δεν εξασφαλίζει από μόνη της έναν καλό βαθμό. Αντίθετα, υψηλούς βαθμούς επτυγχάνουν υποψήφιοι που σχολιάζουν τα στοιχεία της τεχνικής ταυτότητας ενός κειμένου ουσιαστικά, χωρίς απαραίτητα να χρησιμοποιούν εξειδικευμένους όρους της αφηγηματολογίας. Οι διδάσκοντες δεν πρέπει να ωθούνε τους μαθητές τους, μέσω μιας επίμονης διδασκαλίας της ορολογίας, σε μια τάση «ορολαγνείας».

Η περιγραφή είναι αναγκαία για την κατανόηση του κειμένου από τον υποψήφιο. Δεν χρειάζεται όμως όλες οι σκέψεις περί προσώπων και χωροχρόνου που βρίσκονται σε πρωτογενές επίπεδο να καταγράφονται στο γραπτό, παραμόνο αν έχουν ουσιαστική ερμηνευτική σημασία. Επιπλέον, να προσεχτεί η διάκριση των ειδών: δεν διαβάζουμε ποίημα λες και είναι πεζογράφημα. Τέλος καλό θα ήταν ο/η καθηγητής/-τρια να ξεκαθαρίζει στα παιδιά τα λογοτεχνικά ρεύματα: υπήρχαν μαθητές που θεωρούσαν όλη την ποίηση υπερρεαλιστική, κάνοντας ατυχείς αναλύσεις της αυτόματης γραφής των κειμένων.

Παράκληση: Να συμβουλευόμαστε οι μαθητές, ειδικά αυτοί που έχουν πολύ κακό γραφικό χαρακτήρα να παραδίδουν αναγνώσιμα γραπτά. Ο εξεταστής δεν μπορεί να ξοδεύει χρόνο προσπαθώντας να αποκρυπτογραφήσει τι γράφει ο υποψήφιος....

Higher level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 7	8 - 12	13 - 15	16 - 17	18 - 21	22 - 25

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης που φάνηκαν δύσκολα στους υποψήφιους

Και φέτος οι απαντήσεις δείχνουν ότι η μεγαλύτερη δυσκολία των υποψηφίων είναι να κατανοήσουν και να επεξεργαστούν τις ερωτήσεις, ώστε να συνθέσουν πειστική και ολοκληρωμένη, για τα έργα που έχουν μελετήσει, απάντηση. Μερικοί υποψήφιοι είχαν δυσκολία να κατανοήσουν ακριβώς τις απαιτήσεις των ερωτήσεων (Κριτήριο Β), ή να καταφέρουν να δείξουν πολύ καλή γνώση των έργων που σύγκριναν, δηλαδή να επιλέξουν τα σχετικά με την ερώτηση σημεία των έργων (Κριτήριο Α). Αρκετές φορές φαινόταν, επίσης, ότι δε γινόταν

επιλογή της ερώτησης που θα ήταν η πιο κατάλληλη για τα έργα που είχαν μελετήσει οι υποψήφιοι. Οι ερωτήσεις με περισσότερα από ένα σκέλη, που απαιτούσαν συνδυασμό στοιχείων των έργων, αλλά και αντιβολή μεταξύ τους, ήταν αυτές που δυσκόλεψαν περισσότερο τους υποψήφιους (Κριτήριο Β και Α).

Η διεξοδική σύγκριση (Κριτήριο Β) των έργων σε σχέση με το ερώτημα εξακολουθεί να είναι μια πρόκληση. Μερικές φορές η σύγκριση εντοπιζόταν σ' έναν γενικόλογο πρόλογο, ή εμφανιζόταν στο τέλος ως επίλογος. Και στις δύο περιπτώσεις, επειδή η σύγκριση δεν αποτελούσε τον κορμό της απάντησης, έλειπε η εξέλιξη ερμηνευτικού επιχειρήματος, πράγμα που αφαιρεί μονάδες και από το κριτήριο της οργάνωσης (D). Πολύ λίγα γραπτά αξιολόγησαν επιτυχώς στα έργα που σύγκριναν το ζητούμενο, συνδέοντας αιτιολογικά τα επιμέρους στοιχεία, που σχετίζονταν με την ερώτηση, με το θέμα και τον στόχο των έργων.

Όλο και λιγότερο δυσκολεύονται οι υποψήφιοι στην ανταπόκριση στο Κριτήριο C, ωστόσο εξακολουθεί να δυσκολεύει αρκετούς μαθητές να επιλέξουν εκείνες τις λογοτεχνικές συμβάσεις που συνδέονται με το ερώτημα που έχουν επιλέξει. Μάλιστα σε μερικά γραπτά η παράθεση των λογοτεχνικών συμβάσεων που αξιοποιούν οι συγγραφείς φαίνεται να συγχέεται με τη σύγκριση.

Και φέτος η γλώσσα (κριτήριο E) σε αρκετά γραπτά παρουσίαζε αδυναμίες είτε λεξιλογικής ευστοχίας, είτε οικονομίας, είτε κατανόησης της ορολογίας, είτε συντακτικές. Το βασικό κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ των γραπτών είναι η ακαταλληλότητα ύφους: είτε αυτό ήταν προφορικό, είτε ενσωμάτωνε λέξεις ή φράσεις αναφομοίωτες με αποτέλεσμα την υφολογική ανομοιομορφία.

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης στα οποία οι υποψήφιοι φάνηκαν καλά προετοιμασμένοι

Πολλά φετινά γραπτά έδειξαν προσεκτική μελέτη και καλή εμβάθυνση στα έργα (A), και πολύ καλή ανταπόκριση στις απαιτήσεις της εξέτασης: περισσότεροι υποψήφιοι φέτος πέτυχαν πολύ καλή και διεξοδική σύγκριση, αξιολογώντας την αλληλεπίδραση μορφής – περιεχομένου (B, C, D).

Τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες των υποψηφίων στην αντιμετώπιση των επιμέρους ερωτήσεων

Ποίηση

Κατά μέσο όρο αυτά ήταν και φέτος τα πιο αδύναμα γραπτά, παρόλο που οι ερωτήσεις δεν άφηναν περιθώριο παρερμηνείας τους. Οι απαντήσεις ήταν συχνά επιφανειακές, απλώς περιγραφικές, και χωρίς σταθερή εστίαση στο ζητούμενο, έτσι και οι συγκρίσεις ήταν εδώ οι πιο αδύναμες. Η προσπάθεια να σχολιαστούν οι ποιητικές συμβάσεις έμενε ημιτελής ή γενικόλογη, χωρίς αιτιολογικό συσχετισμό με την ερώτηση, καθώς ακόμη οι υποψήφιοι φαίνεται πως δυσκολεύονται συχνά να διακρίνουν μεταξύ της χρήσης ενός λογοτεχνικού χαρακτηριστικού και του αποτελέσματος αυτής της χρήσης. Η προσπάθεια να αναλυθούν τρεις ποιητές για την απάντηση έκανε τις απαντήσεις πιο αδύναμες στην εμβάθυνση, ακόμη και στα γραπτά όπου διαφαινόταν μια τέτοια δυνατότητα. Οι γενικόλογες απομνημονευμένες εισαγωγές στο έργο του

κάθε ποιητή, όταν δε σχετίζονται με την ερώτηση, δεν πιστώνονται βαθμολογικά, και αποδυναμώνουν την αποδεικτική δομή που πρέπει να έχει μια απάντηση.

Ερώτηση 1.

Τα περισσότερα γραπτά κατάφεραν να εντοπίσουν θεματικά στοιχεία που ήταν αντικείμενα νοσταλγίας στα ποιήματα που εξετάστηκαν, και να απαριθμήσουν κάποιες λογοτεχνικές τεχνικές, αλλά όχι να συνδέσουν τα μεν με τα δε πειστικά. Οι προσπάθειες σύγκρισης συχνά δεν κατάφεραν να εμβαθύνουν στις διαφορές και να τις αξιολογήσουν, αλλά στέκονταν μόνο στις ομοιότητες.

Ερώτηση 2.

Σχεδόν όλοι οι υποψήφιοι εντόπισαν επιτυχώς κάποιες αντιθέσεις, αλλά χωρίς εσωτερική οργάνωση, χωρίς δηλαδή να επιμεριστούν οι αντιθέσεις σε θεματικές και μορφολογικές ή λογοτεχνικών χαρακτηριστικών, χωρίς να σχολιάζεται η διάδραση μορφής – περιεχομένου, και χωρίς να υπάρχει πάντα ένα αξιολογικό συμπέρασμα.

Ερώτηση 3.

Στην ερώτηση αυτή οι περισσότεροι υποψήφιοι χαρακτήριζαν το είδος των τίτλων των ποιημάτων που σχολίαζαν και προσπάθησαν να αποδείξουν με τεκμήρια περιεχομένου των ποιημάτων την αποτελεσματικότητα των τίτλων τους, αλλά παρέλειπαν να σχολιάσουν και να συγκρίνουν τα μέσα με τα οποία οι τίτλοι ανταποκρίνονταν στη σημασία του ποιητικού έργου.

Μυθιστόρημα

Οι υποψήφιοι φέτος ανταποκρίθηκαν καλύτερα από προηγούμενα χρόνια στις ερωτήσεις γενικώς. Εξακολουθεί να δυσκολεύει τα παιδιά η επιλογή κατάλληλων αναφορών στα εξεταζόμενα μυθιστορήματα, εκείνων που θα υποστηρίζουν μια πειστική απάντηση και θα αποδεικνύουν σφαιρική και σε βάθος κατανόηση των κειμένων σε σχέση με το εκάστοτε ζητούμενο.

Ερώτηση 7.

Η ερώτηση φαίνεται πως κρίθηκε ως εύκολα διαχειρίσιμη από τους υποψήφιους, αλλά η διατύπωσή της αποδείχθηκε αιγνιματική γι' αυτούς. Το συχνότερο λάθος ήταν ότι οι υποψήφιοι δε διέκριναν πάντα την αποσαφήνιση από την παραπλάνηση ως διαφορετικές λειτουργίες της αφηγηματική φωνής με διαφορετικό κάθε φορά στόχο, αλλά κυρίως περιέγραφαν το είδος του αφηγητή σε κάθε μυθιστόρημα που, ίσως, κάνει και τα δύο. Έτσι η σύγκριση δεν οδηγούσε σε ερμηνευτικό αξιολογικό συμπέρασμα, ούτε στο διαφορετικό είδος μυθιστορήματος που κάθε συγγραφέας υπηρετεί. Συχνά στην ερώτηση αυτή οι λογοτεχνικές συμβάσεις που σχολιάστηκαν δε συνδέονταν με το ζητούμενο, αλλά ήταν γενικές.

Ερώτηση 8.

Η ερώτηση αυτή ήταν η πιο δημοφιλής. Τα μειονεκτήματα στα γραπτά ήταν ότι αρκετοί υποψήφιοι επέλεξαν έναν δευτερεύοντα σκηνικό χώρο, ή μian ενότητα του μυθιστορήματος για να σχολιάσουν τη λειτουργία του, κι έτσι αγνόησαν το σύνολο του έργου και την ευρύτερη

σημασία του σκηνικού χώρου σ' αυτό, ώστε και η σύγκριση δεν ήταν δυνατόν να είναι μεστή και να οδηγεί σε πειστικό ερμηνευτικό συμπέρασμα. Επίσης, κάποιοι υποψήφιοι δυσκολεύτηκαν να εντοπίσουν και να συγκρίνουν μια ευρύτερη γκάμα τρόπων παρουσίασης των σκηνικών χώρων πέρα από την περιγραφή.

Ερώτηση 9.

Η ερώτηση αυτή δεν ήταν δημοφιλής, ίσως γιατί πολλά από τα διδαγμένα μυθιστορήματα δεν ήταν κατάλληλα για να διερευνηθεί το θέμα του ταξιδιού. Προφανώς γι' αυτό οι περισσότεροι υποψήφιοι που επέλεξαν την ερώτηση διαχειρίστηκαν το ταξίδι ως μεταφορά, ακόμα και στα έργα που υπήρχε η δυνατότητα να σχολιαστεί το ταξίδι ως μετακίνηση. Το τελευταίο ήταν βέβαια μειονέκτημα, ωστόσο αξιοδοτήθηκε η συνέπεια στις απαντήσεις. Η σύγκριση εδώ αποδείχθηκε πιο δύσκολη για τους υποψήφιους, καθώς λίγοι πέτυχαν να συνθέσουν ερμηνευτικό επιχείρημα για κάθε έργο, που θα νοηματοδοτούσε τη σύγκριση.

Διήγημα

Οι υποψήφιοι που είχαν μελετήσει διηγήματα έδωσαν απαντήσεις όλων των επιπέδων. Οι ερωτήσεις φέτος αφορούσαν λεπτά ζητήματα κατασκευής, κυρίως η 10 και η 12, και απαιτούσαν μεγάλη εμβάθυνση και ιδιαίτερα καλή γνώση των έργων. Οι υποψήφιοι σε μεγάλο ποσοστό ανταποκρίθηκαν ανατρέχοντας σε προετοιμασμένες σημειώσεις, με αποτέλεσμα και οι τρεις ερωτήσεις να έχουν πολλές φορές απαντηθεί με κοινή δομή και κοινά επιχειρήματα, άρα χωρίς προσπάθεια προσωπικής ανταπόκρισης, και επιπλέον χωρίς να συντίθεται τελικά ένα πειστικό επιχείρημα σε σχέση με το ζητούμενο. Λιγότερα γραπτά περιορίστηκαν φέτος στην αναδιήγηση του περιεχομένου, και ελάχιστα περιορίστηκαν σε ένα διήγημα για κάθε συγγραφέα, που δε θεωρείται επαρκές δείγμα διηγηματογραφικού έργου.

Ερώτηση 10.:

Η ερώτηση θεωρήθηκε εύκολη, αν κρίνει κανείς από τη συχνότητα απάντησης, αλλά πολλοί υποψήφιοι δε διέκριναν τον τόνο από την ατμόσφαιρα, και τα αντιμετώπισαν ως συνώνυμα ή εναλλακτικά. Επικράτησε μια μηχανική, προετοιμασμένη ανταπόκριση στο πώς κατασκευάζονται ο τόνος και η ατμόσφαιρα αυτά σε κάθε έργο, με τρεις επαναλαμβανόμενες σε πολλά γραπτά τεχνικές, και παραλειπόταν συχνά ο σχολιασμός του διαφορετικού αποτελέσματος που το καθένα απ' αυτά έχει στα διαφορετικά έργα.

Ερώτηση 11.:

Η ερώτηση αυτή ήταν δημοφιλής, όμως οι υποψήφιοι δυσκολεύτηκαν να συνδυάσουν όλες τις παραμέτρους που έθετε. Πολλές φορές σχολίαζαν τον αυτοεγκλωβισμό των χαρακτήρων, αγνοώντας την κοινωνική διάσταση που έπρεπε να σχολιαστεί, και τις συνέπειες της κοινωνικής απόρριψης στη διαμόρφωση των χαρακτήρων. Έτσι αρκετές φορές η απάντηση δεν ανταποκρινόταν πλήρως στο ερώτημα.

Ερώτηση 12.:

Η ερώτηση αυτή απαντήθηκε το λιγότερο. Μερικοί υποψήφιοι δεν κατανόησαν ότι η ερώτηση αναφέρεται στους περιορισμούς του λογοτεχνικού γένους, αλλά θεώρησαν ότι αναφέρεται σε περιορισμένους χαρακτήρες.

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Φαίνεται πως η επίδοση των υποψηφίων στο Paper 2 βαίνει συνολικά βελτιούμενη. Το επίπεδο των γραπτών είναι υψηλό, και οι αδυναμίες είναι μάλλον οι εύλογες κάθε εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπου αντιμετωπίζεται κάθε φορά ένα ευρύ πεδίο ακαδημαϊκών δυνατοτήτων, προσωπικών ταλέντων και αναμενόμενων αστοχιών των υποψηφίων.

Συστήνεται οι καθηγητές να τηρούν τους όρους διδασκαλίας του μαθήματος και καθοδήγησης των υποψηφίων, όπως αυτές περιγράφονται στον οδηγό του μαθήματος (Language A: Literature Guide) και στο σχετικό υλικό που βρίσκεται αναρτημένο στο OCC, και στα σχολεία συστήνεται να υποστηρίζουν τους καθηγητές τους στην τήρηση αυτών των όρων.

Στόχος είναι οι υποψήφιοι να υποστηρίζονται, για να μπορούν να κατανοούν κριτικά τις ερωτήσεις και για να μπορούν να συνθέτουν προσωπική και τεκμηριωμένη ανταπόκριση σ' αυτές, αξιοποιώντας το υλικό της διδασκαλίας, αντί να προσπαθούν να ανακαλέσουν και να προσαρμόσουν προετοιμασμένες απαντήσεις.

Οι σταθερές δυσκολίες των παιδιών έχουν να κάνουν με την εμβάθυνση στη διάδραση μορφής - περιεχόμενου, με την κατανόηση της αποτελεσματικότητας των λογοτεχνικών χαρακτηριστικών. Φαίνεται ότι η διδασκαλία πρέπει εκεί να δώσει έμφαση. Οι υποψήφιοι πρέπει κατά το δυνατόν να εμπεδώνουν την ορολογία του μαθήματος, και να ενθαρρύνεται η χρήση της όχι ως γλωσσικού στολιδιού προς εντυπωσιασμό, αλλά ως εργαλείου κατανόησης και ανάλυσης της λογοτεχνίας, η οποία θα είναι καλό να αντιμετωπίζεται ως πολιτισμικό και ιδεολογικό συμβάν, δηλαδή στη σχέση της με την ιστορική της στιγμή και τα αισθητικά της συμφραζόμενα.

Αυτό που λείπει συχνά από τα γραπτά, ενώ μπορεί να πλεονάζουν τα τεκμήρια, είναι ένα βασικό ερμηνευτικό επιχειρήμα, το οποίο θα πρέπει να τεκμηριώνεται μ' αυτά, και το οποίο θα πρέπει να αποτελεί και τον κορμό της σύγκρισης. Η αδυναμία αυτή φαίνεται να είναι ζήτημα δόμησης, δηλαδή σύνθεσης των επιμέρους στοιχείων, άρα θα πρέπει να δοθεί έμφαση σ' αυτό κατά τη διδασκαλία.

Εξακολουθεί να είναι κοινή αδυναμία μεταξύ των γραπτών η χρήση της γλώσσας, τόσο σε επίπεδο γλωσσικής επάρκειας όσο και σε επίπεδο ύφους. Οι υποψήφιοι θα έπρεπε να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν με τον πιο πρόσφορο και οικονομικό τρόπο το γλωσσικό επίπεδο που κατανοούν και έχουν κατακτήσει, και να προσπαθούν να βελτιώσουν το γλωσσικό τους επίπεδο, αποφεύγοντας όμως την απομνημόνευση χωρίων υψηλού δοκιμιακού ύφους, που δεν ενσωματώνονται ούτε λειτουργικά, ούτε αισθητικά, ούτε καν νοηματικά κάποιες φορές στην απάντησή τους.

Στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας πρέπει να πρυτανεύσουν οι αρχές και η παιδαγωγική φιλοσοφία τους προγράμματος του IBO. Η διδασκαλία πρέπει να ικανοποιεί τους

στόχους του αντικειμένου και να υποστηρίξει τους υποψήφιους, ώστε να αποκτούν κατά το δυνατόν τα χαρακτηριστικά του μαθητή του IB, όπως περιγράφονται στον οδηγό του μαθήματος.

Standard level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 11	12 - 13	14 - 16	17 - 20	21 - 23	24 - 25

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης που φάνηκαν δύσκολα στους υποψήφιους

Παρά την άνοδο του επιπέδου των γραπτών, φαίνεται πως μερικά πράγματα εξακολουθούν να δυσκολεύουν τους υποψηφίους. Η μεγαλύτερη αδυναμία τους είναι η αστοχία τους. Δυσκολεύονται να εντοπίσουν τα ζητούμενα και να ανταποκριθούν με ακρίβεια στις απαιτήσεις της ερώτησης που έχουν επιλέξει (κριτήριο B) αλλά και να βρουν τα πλέον ενδεδειγμένα σημεία των έργων, ώστε να φαίνεται πως επιχειρηματολογούν βάσιμα (κριτήριο A). Διατηρούν κάτι από την ελληνική παράδοση και συνεχίζουν να κάνουν στα γραπτά τους μακρείς προλόγους που όμως πολύ χαλαρά συνδέονται με όσα οφείλουν να εξετάσουν και να διατυπώσουν μια τεκμηριωμένη προσωπική θέση/άποψη (κριτήριο D). Κατά συνέπεια η σύγκριση των έργων συχνά γίνεται μηχανικά (κριτήριο B) και η εξέταση των λογοτεχνικών μέσων ερήμην της ερώτησης! (κριτήριο C)

Τα σημεία του προγράμματος και της εξέτασης στα οποία οι υποψήφιοι φάνηκαν καλά προετοιμασμένοι

Παρατηρήθηκε βελτίωση στην επεξεργασία των έργων (κριτήριο A) και φάνηκε πως η λειτουργία των λογοτεχνικών μέσων έχει καλύτερα αφομοιωθεί (κριτήριο C). Γλωσσικά ήταν καλύτερα προετοιμασμένοι (κριτήριο E).

Τα πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες των υποψηφίων στην αντιμετώπιση των επιμέρους ερωτήσεων

Ποίηση

Κανένας υποψήφιος δεν απάντησε την ερώτηση 1. Οι άλλες δύο ερωτήσεις που ήταν κατάλληλες για την περίπτωση και πολύ ενδιαφέρουσες έλαβαν διάφορες απαντήσεις. Όσοι

επέλεξαν την ερώτηση 2 παγιδεύτηκαν και εστίασαν μόνο στην αντίθεση, χωρίς να εξετάσουν άλλα μέσα που επηρέαζαν με τον τρόπο τους τη λειτουργία της (πχ μεταφορές ή εικόνες) ενώ όσοι επέλεξαν την ερώτηση 3 παρασύρθηκαν σε εξέταση κυρίως του περιεχομένου των έργων σε σχέση με τον τίτλο τους.

Θέατρο

Νομίζω πως βρέθηκε μόνο ένα γραπτό.

Μυθιστόρημα

Γενικά αυτές οι ερωτήσεις ήταν πολύ πρόσφορες και βολικές για τα έργα που είχαν μελετήσει οι υποψήφιοι.

Πολλοί από αυτούς επέλεξαν την ερώτηση 7 και έδωσαν πολύ καλά και πολύ μέτρια γραπτά. Και αυτό οφείλεται στο γεγονός πως άλλοι κατάφεραν να ξεπεράσουν την κάπως επιτηδευμένη διατύπωση και να κατανοήσουν τι γύρευε η ερώτηση ενώ άλλοι προσπάθησαν να αναγνωρίσουν το «μερικές φορές» και το «άλλοτε» στο ίδιο έργο.

Τα γραπτά που απάντησαν στην ερώτηση 8 ήταν πετυχημένα σε γενικές γραμμές. Αυτό που δυσκόλεψε τους υποψηφίους ήταν η εξέταση των άλλων αφηγηματικών τεχνικών και μέσω των (πέραν της περιγραφής) που επηρεάζουν την κατασκευή και παρουσίαση του σκηνικού χώρου.

Όσοι προτίμησαν την ερώτηση 9, είχαν να επιλέξουν αν θα την αντιμετωπίσουν κυριολεκτικά ή μεταφορικά. Τα γραπτά ήταν γενικώς ικανοποιητικά.

Διήγημα

Οι ερωτήσεις αυτές ήταν ομολογουμένως δυσκολότερες από τις άλλες, γιατί απαιτούσαν κριτική ανάγνωση πρώτα των ίδιων των ερωτήσεων και στη συνέχεια των έργων. Αυτό οδήγησε σε γραπτά ανισομερή και ανισοβαρή.

Όσοι επέλεξαν την ερώτηση 10 έπρεπε να διακρίνουν τον τόνο από την ατμόσφαιρα, κάτι που αποδείχτηκε ιδιαίτερα δύσκολο.

Λίγα γραπτά κατάφεραν να απαντήσουν σφαιρικά την ερώτηση 11, δηλαδή να λάβουν υπόψη τους και τις δύο παραμέτρους της ερώτησης.

Η ερώτηση 12 διαβάστηκε με δύο τρόπους: οι περιορισμοί και οι υπαινιγμοί αναζητήθηκαν στα ίδια τα κείμενα και δευτερευόντως στις συμβάσεις του είδους (του διηγήματος).

Συστάσεις και οδηγίες για την διδασκαλία μελλοντικών υποψηφίων

Στόχος είναι να μπορούν οι μαθητές και οι μαθήτριες να στέκονται κριτικά μπροστά σε ένα έργο της λογοτεχνίας. Γι αυτό καλό θα είναι να μην αποστηθίζουν σχόλια και να μη χρησιμοποιούν όρους (κάθε είδους), αν δεν είναι σε θέση να τους εξηγήσουν ή να τους χρησιμοποιήσουν

επωφελώς στο γραπτό τους. Η χρήση των ερωτήσεων των προηγούμενων ετών θα πρέπει να γίνεται για την εξοικείωση των υποψηφίων με τις εξετάσεις.